

– Igen. Tudni kell azt is, hogy a Cseh Tamás ideiglenes kollégium, meg az idén létrejött Halmos Béla ideiglenes kollégium az üres adathordozók díjának 25 százalékából gazdálkodhat, de a fő kollégiumok az említett ötös lottó nyereményadójából működnek. Az NKA működésének legfontosabb jellemzőiről a Bizottság dönt, az elnökkel, Balog miniszter úrral egyeztetve. S mert enyhén csökkenő összegről van szó, nyilvánvaló, hogy valaki mindenképpen kevesebb pénzhez jut. Ami a folyóirat-kiadás kollégiumának a megszüntetését illeti, arról azt kell tudni, hogy korábban az volt az elgondolás, jöjjön létre ez a folyóirat-kiadás kollégium, ahová mindenfajta folyóirat pályázhat. Zenei, képzőművészeti, fotóművészeti, és így tovább. A kollégium a Bizottság által meghatározott összegből gazdálkodhat, a folyóiratok pedig döntsék el egymás között, melyik a támogatásra érdemes, s melyik nem. Azt is szeretttük volna, ha minél több folyóiratot át tudunk terelni az on-line kiadásra. Csakhogy ez az elgondolás nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, hiszen érdemben nem történt változás.

■ *Ez nem lep meg engem. A papír-alapú folyóirat fogyasztó népesség zöme szerintem*

nem a legfiatalabb nemzedékhez tartozik, és – bocsánat – de úgy szoktam mondani, ez a nemzedék nem szívesen vonul ágyba egy lappal, egy újsággal viszont igen.

– Ez így van. A folyóiratok ügyéhez az is hozzátartozik, hogy törvény szerint mi, tehát az NKA, nem lehetünk a lapok fenntartói. Mi csak a pályázatok alapján biztosíthatunk pénzt, de nem lehetünk egyedüli fenntartója a lapoknak. Tehát nekik más forrásokat is kell szerezniük. Én megértem, nagyon is megértem, hogy ha a folyóiratok nem tudnak támogatást szerezni, akkor az utolsó reményük az NKA-ban van. S ha tölünk se kapnak pénzt, akkor ez egyet jelent a roló lehúzásával. De az NKA nem tehető ezért felelőssé. Minden folyóiratnak van egy alapítója, van olvasótábora, tehát elsősorban e területeken kell keresniük a megoldást. Mivel azonban nem gyarapszik a rendelkezésünkre álló összeg, ezért az a döntés született, hogy mégis csak jobb, ha a folyóiratok visszakérülnek a saját szakmai kollégiumukhoz, azaz nem egymással versenyeznek a legkülönbözőbb tematikájú lapok, hanem a megfelelő kollégiumokhoz kerülve maga a szakma döntse el, melyik mennyire fajsúlyos a hasonzorú lapok közül. Épp a minap adtunk ki egy közleményt, miszerint a Bizottság megszavazott

egy 350 milliós összeget, amely nagyjából annyi volt, mint minden esztendőben a lapok számára kiírt egyéves pályázati pénz, és azt mondtuk a kollégiumoknak, döntsék el ők – tehát ne a Bizottság, az NKA vezető testülete döntsön, hanem ők – hogy kívának-e a saját keretükből is pénzt adni a folyóiratoknak, vagy sem. Volt olyan kollégium, amely adott, és volt olyan, amelyik nem. Ebből aztán az a végeredmény jött ki, hogy összességében plusz 158 millió forintot kaptak a folyóiratok, azaz összesen több mint fél milliárd forintból tudnak gazdálkodni. S most az a vád, hogy így más alkotásoktól veszik el a pénzt. De hozzáteszem, úgy is más alkotóktól veszik el, ha a Bizottság dönt! Hiszen a rendelkezésre álló pénz mennyisége adott. Szerintem jobb, ha a szűkebben vett szakma dönti el, melyik folyóirat a fontosabb, tehát meggyőződésem, hogy jó döntés született, és az is biztos, az NKA sem rövid, sem hosszútávon nem tudja a folyóirat kiadás igényét kielégíteni, ha csak jelentősen nem bővülnek a bevételi források.

■ *Nem véletlenül kezdtük úgy a beszélgetést, hogy a pénz mindig kevés, avagy sok az eskimó és kevés a főka. Ezek után a magyar ember nemigen lepődik meg, és gondo-*

TISZTELETJEGGYEL

Hamis a szó...

(Egy volt rádióelnök a Magyar Rádió zenei együtteseinek kálváriájáról)

Egyik kedvenc filmemben, a Sörgyári capriccio-ban van egy jelenet, melyben a világszép Mariska és sógora, Pepin bácsi, megérezvén az idők szavát – az 1900-as évek első harmadában járunk – mindent ész nélkül rövidíteni kezdenek. Az asztal lábait, Mariska fenékig érő szőke hajzuhatagát, ám nem nagy eredménnyel. A lábak nem sikerednek egyforma hosszúságúra, az asztal billeg, Mariska hajvágatása pedig a férjnél nem arat sikert. Jön is a büntetés, a ház ura térdére fektetve fenekeli el gyönyörű nejét. Hosszú hajjal még szebb volt ugyanis. Nos, ha éppen humoromnál vagyok, ez a jelenet jut eszembe a Magyar Rádió zenei együtteseinek tönkretételét szemlélve. Rosszabb napjaim gondolatait nem idézném itt most. A zenei együttesek „rövidítése” 2006 után

kezdődött. Hogy a Magyar Rádió – bocsánat MR – akkor hivatalba lépő elnöke milyen megfontolásból gondolta úgy, hogy egy énekkart és egy zenekart, melyek hosszú időn át számos világsikert arattak, megkurtítson, magyarán lehetetlenné tegyen, arra nem derült fény. Valószínű spórolásból. Erre ma Magyarországon minden esetben lehet hivatkozni, függetlenül attól, hogy amúgy számos esztelen pazarlásnak lehetünk szemtanúi. Emlékszem az akkori érvekre. Ezek egyike az volt, hogy ha majd kell, az „utcaról”, azaz más együttesekből, vagy szabadúszó muzsikusokból töltik fel az együtteseket. Zeneszeretőknek, tehát a ZeneKar olvasóinak aligha kell bizonygatni, miért ostoba és káros, az együttesek tagjai számára pedig miért lélekromboló egy ilyen intézkedés. A Magyar Rádió – bocsánat, emer – akkori elnöke előszeretettel hivatkozik arra, sőt, tudomásom szerint pénzt is követel azért, mert mérsékelte az intézmény kiadásait, azaz sok pénzt megspórolt, melyből neki jutalomképpen tetemes összeg járna. Azt nem tudom, megnyerte-e a csatát, és zsebre tette-e a

százmilliónál is több, szerinte neki járó összeget. Azt viszont tudom, úgy mindenki tud spórolni, hogy kirugdal szerinte felesleges embereket. Mert ez esetben ez történt. Több dolgozót elbocsátottak, másokat idő előtt nyugdíjba küldtek, és a műsorszerkezetet is „egyszerűsítették”. Az énekkart megfélemték, inkább úgy mondanám, lefejezték, az együttesek tagjait számos alkalommal megalázták, fölösleges tárgynak tekintették. Hogy ezt meg lehetett csinálni, azóta sem fér a fejembe. Nem csak azért, mert ésszerű és elfogadható magyarázatot egyetlen intézkedésre sem hallottunk, és ez is megalázó, hanem azért sem, mert én azok közé tartozom, akik úgy gondolják, a művészeket nagyon kell szeretnünk. Mert ők azok, akik megkönnyítik és megszépítik produkcióikkal az életünket, és azt mutatják meg belőle, amiért valójában élni érdemes.

Tönkretenni valamit egy pillanat műve. Újra felépíteni már sokkal-sokkal nehezebb, bizonyos esetekben pedig, amikor a folyamatosság megszakad, lehetetlen is. Jót mindig lehet alkotni. Ám azt a történelmi

lom ön sem, ha elsorolom, hogy vannak, akik túltreprezentálnak tartják az MMA-t a kollégiumokban és a Bizottságban, valamint, ha felteszik a kérdést, hogy vajon az MMA hozzájárul-e saját vagyonából a támogatási kerethez.

– Nem lepődtem meg, valóban. Az első kérdésre az a válasz, hogy tény, a korábbi rendszerben is csaknem egyharmad része a kurátoroknak MMA tag volt. Ám elképzelhető az is, hogy holnap a miniszter, vagy a szakma által jelölt valamennyi kurátor felvételt nyer az MMA-ba, és onnét kezdve százszázaléknyi lesz az MMA tag a kollégiumokban. Ez persze abszurd, de elvileg elképzelhető lehetőség. A kérdés nem ez. Az MMA ugyanis azt vesz fel tagjai sorába, akit akar. A kérdés az, hogy ki kit delegál. A törvény szerint mind a kollégiumokban, mind a Bizottságban egyharmad rész az MMA által delegált személy. Hozzáteszem, az MMA megteheti, hogy nem a tagjai közül delegál valakit. Ugyanúgy a miniszter is megteheti, hogy azt delegál, akit jónak lát. Így a 2015-ben elfogadott törvény szelleme és betűje szerint minden kollégiumban és a Bizottságban is egyharmad szakmai delegáltak, egyharmad miniszteri és egyharmad MMA delegáltak kell lennie. Ami a másik kérdést

illeti, én többször is jeleztem, hogy mind politikai, mind gazdasági okból jónak tartanám, ha az MMA találna arra forrásokat, hogy ha belépett a Nemzeti Kulturális Alapba, azaz legitimnek találta az NKA működését, akkor ehhez pluszforrásokat is tudna biztosítani. Ez saját politikai szempontjaiból, és az NKA működése szempontjából is szerencsés fordulat lehetne, de hozzáteszem, ezt a törvény nem írja elő. Ettől fogva az MMA saját döntése, hogy befizet-e pénzt a Nemzeti Kulturális Alapba, vagy sem, éppúgy, mint ahogy bármelyik ide delegáló szakmai szervezet, vagy bármelyik magánszemély is megteheti ugyanezt, ahogy erre volt is már példa.

■ *Régóta foglalkoztat engem egy gondolat. Szerintem mi csodálatos országban élünk. Rengeteg a tehetséges ember, s ez a művészetek minden területére elmondható. Csak hogy az anyagi lehetőségeink végesek. És nem csak nekünk, a világon mindenhol, legfeljebb nem egyformán. Sokszor lehetünk már tanúi annak, amikor a művészeti területek egyes képviselői felháborodásuknak adtak hangot, mert őket – legyenek amatőr színházak, folyóiratok, énekkarok, stb. – nem támogatták közpénzekből, pedig nagyon megérdemelnék, mert tehetségesek,*

és értéket állítanak elő. Igen ám, de ad abszurdum képzeljük csak el, hogy holnaptól mondjuk, mert sok a tehetség, hirtelen ezer amatőr színházat alapítanak, és mind ki-tűnő színvonalon működik. És mindegyik támogatást követel magának. Hát nincs az az ország, amely képes lenne erre! Igazságot itt nagyon nehéz tenni. Én mindig hiányoltam – a kibicnek semmi sem drága – a mindenkori kormányoknak azt a bátorságát, amellyel határozottan kimondanák, hogy mi ezeket és ezeket támogatjuk, de többet, másokat már nem áll módunkban. Mert dönteni mindenképpen kell, és jó lenne világosan megmondani, mire telik, és mire nem. A döntéshez szükséges bátorság hiányozna?

– Nem könnyű kérdés. Az NKA alelnöké-ként mondom, de a felelősség a Bizottságot és az összes kurátort is terheli, nekünk nem csak a pályázók igényét és érdekeit kell szem előtt tartani, hanem azt is, hogy amiből gazdálkodunk, az ugyan átengedett adó, de mégis csak az adófizetők pénze. Hiszen másra is költhetné a kormány ezt az összeget. Ám úgy döntött, hogy erre a célra adja. Ettől fogva azt gondolom, a döntéshozatalban annak is érvényesülnie kell, hogy miként fial, hogyan kamatozik, hogyan érvényesül ez a pénz. Arra biztatom magun-

nyomatosságot, az egymásra épülő évek tudatos munkáját, ami a Magyar Rádió zenei együtteseit jellemezte, visszavarázsolni már nem lehet. Kultúrarombolás persze sokszor történt Magyarországon. Tiltakozások ide-oda, jól működő, összeszokott színházi közösségeket lehetett egy tollvonással szétzavarni, lapokat egyszerű tulajdonoscserevel értéktelenné tenni, az igazi érték, és az ember nemigen számított. A rádiós együttesek esetében sem. Mert rövidítünk. Ész és humánium nélkül. Ez a divat. Úgyhogy száz százalékgig egyetértek Kocsis Zoltánnal és Kovács Jánossal, (ZeneKar 2016/2), csak éppen azt kérdezem, ha ennek a két avatott, zseniális tehetségű embernek nem számít a szava, akkor kié számít egyáltalán? Miért nem számít, hogy világhírű karmesterek, énekes-hangszeres szólisták nyilatkoztak elragadtatással a közös munkák és koncertek után a rádió együtteseiről? Miért nem számít, hogy repertoárjuk az elmúlt évtizedekben olyan zenedarabokat is tartalmazott, amelyeket senki más nem adott elő? Miért nem számít, hogy a kortárs zene interpretálása

egyik fontos feladatuk volt, és ezt kitűnően teljesítették? Miért nem vették észre az illetékesek, hogy a közszolgálati Magyar Rádió együttesei is közszolgák? Nagy-nagy alázattal! Miért? Sok pénze a közszolgálati médiumoknak sosem volt. (Vigyázat, nem napjainkról beszélek!) Abban a négy esztendőben, ameddig én feleltem az együttesekért is, ha szegények voltunk is, mégis jutott pénz arra, hogy elmenjünk a zeneszekkel az elszakított országrészek lakóihoz, Erdélybe, Felvidékre, Szlovéniába, de még a távoli Örményországba is. Ez is közszolgálat volt. A közönségikerekről kérdezzék meg a művészeinket. Meg a teltházás koncertekről. Itt Magyarországon sokan, sokszor emlegetik a nyugati példákat. Engem ez többnyire idegesít, de most kérdezem, vajon mi lenne, ha mondjuk, a bajor rádiózenekart szélnek eresztenék, vagy éppen megfeleznék? Szerintem botrány. Nálunk? Semmi. Nagy baklövés után is bizalmat kapnak a zenéhez, a művészetekhez semmit nem értő „rövidítők”, meg az örökösen átszervezők. És tovább pazarolják értékeinket, teszik szerencsétlenné, vagy

kényszerűségből külföldre száműzik tehetségeinket. Nem olyan régen, egy közönségtalálkozón furcsa kérdést kaptam a közönség egyik tagjától. Miért van annyi nem tetsző jelenség életünk számos területén, amikor józan paraszti ésszel jobban is lehetne csinálni? Néhány másodpercig hallgattam, nem igazán éreztem magam illetékesnek a válaszadásra, de aztán szimpla állampolgári jogon úgy döntöttem, kibököm, amit gondolok. A válasz egyszerű: mert nem a megfelelő emberek vannak a megfelelő helyeken. Talán nem jártam messze az igazságtól.

Mariska, amikor világszép hajától megszabadult, és már az elfeneklésén is túl volt, édes-szerelmesen hozzábújt a férjéhez, és megsúgta, gyarapodni fognak. Szíve alatt egy gyermek készül arra, hogy megszülessen. Az ész nélküli rövidítés miatt érzett harag közös boldogságba fordult. No, ez a filmbéli szeretet és belátás hiányzik a művészekről és a művészetekről szóló döntésekből. Vagy az elfeneklés is?

Kondor Katalin